

Geachte leerkracht,

Binnenkort brengt u met uw leerlingen een bezoek aan het Nationaal Gevangenis­museum in Veenhuizen. Wanneer leerlingen denken aan ‘het Gevangenis­museum’ is een link met het onderwerp ‘boeven’ snel gelegd. Natuurlijk komt dit onderwerp tijdens de rondleiding aan bod, maar in het Gevangenis­museum gaat het zeker niet alleen over ‘boeven’. Tijdens het bezoek komen de leerlingen in aanraking met de geschiedenis van Veenhuizen, de geschiedenis van straf en detentie in Nederland vanaf 1600 en met hedendaagse detentie.

Het museumbezoek krijgt meer diepgang wanneer de leerlingen vooraf in de klas zijn voorbereid op dit bezoek. In deze lesbrief vindt u hiervoor suggesties.

De rondleiders in het museum zullen bij aankomst van de leerlingen met hen in gesprek gaan en vragen wat zij van het museum en de hierboven genoemde onderwerpen weten. De rondleiders passen de inhoud van de rondleiding aan op de voorkennis van de leerlingen.

Inhoud van het museumbezoek in relatie tot het lesprogramma

De inhoud van het museumbezoek kan geplaatst worden onder het domein Oriëntatie op jezelf en de wereld/Mens en samenleving. Er zijn raakvlakken met de volgende kerndoelen:

Kerndoel 34 De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.

Kerndoel 37 De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.

Tijdens de rondleiding zullen de rondleiders de leerlingen actief benaderen met vragen en hen uitdagen om hun eigen mening te verwoorden over hetgeen ze zien en horen. De onderwerpen die in de rondleiding aan bod komen lenen zich goed om met leerlingen in gesprek te gaan. Er is dan ook een duidelijke link met de kerndoelen Nederlands/mondeling onderwijs:

Kerndoel 1 De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.

Kerndoel 2 De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.

Kerndoel 3 De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.

Tot slot heeft het programma een relatie met burgerschapsvorming. Vragen als ‘wie zitten er in onze gevangenen?’ en ‘hoe kijken we tegen gedetineerden aan?’ staan hierbij centraal. Het bezoek sluit daarmee aan bij de bestaande voorlichting die alle leerlingen krijgen van het preventie- en adviesteam over alcohol- en drugsverslaving, afkicken, bureau Halt en veroordelingen.

Wij wensen u veel plezier met dit programma!

LESMATERIAAL

Ter voorbereiding op
het bezoek aan het
Nationaal
Gevangenis
museum

Lessuggesties
Groep 7 | 8

Suggestie 1. Klassengesprek

Inleiding

Vertel dat u binnenkort met de leerlingen een bezoek zal brengen aan het Gevangenis­museum in Veenhuizen en dat u nieuwsgierig bent naar wat de leerlingen weten over gevangnissen en het krijgen van straf in Nederland.

Voer een gesprek met de leerlingen over wanneer zij zelf straf krijgen. Wat is er dan gebeurd en wat voor soort straffen delen ouders uit? (Naar je kamer gestuurd worden, telefoon inleveren, vroeg naar bed, geen snoep, geen zakgeld, niet buiten mogen spelen o.i.d.)

Leerlingen kunnen zo'n gesprek ook in groepjes voeren, waarna één leerling uit ieder groepje rapport uitbrengt aan de klas.

Kern

Breng daarna het gesprek op het strafsysteem in Nederland. Wanneer krijg je een 'echte' straf en om wat voor straf kan het dan gaan? Laat de leerlingen reageren of laat ze in groepjes een antwoord formuleren.

[Personen boven de 18 jaar die een strafbaar feit plegen kunnen bestraft worden met een boete, een taakstraf of gevangenisstraf. Een strafbaar feit is een gedraging die volgens de wet niet is toegestaan. Een strafbaar feit wordt ook wel een delict of een misdrijf genoemd. Een wet is een regel waar iedereen in Nederland zich aan moet houden.]

[Jongeren tussen de 12 en 18 jaar die een strafbaar feit plegen, worden gestraft volgens het jeugdstrafrecht. Bijvoorbeeld met een verplichte training, taakstraf, boete of jeugdetentie. De rechter kan door het adolescentenstrafrecht het jeugdstrafrecht ook toepassen op jongvolwassenen tot 23 jaar.]

Geef leerlingen enkele minuten de tijd om in groepjes zoveel mogelijk strafbare feiten te bedenken en laat hen daarbij aangeven of je er een boete, een taakstraf of gevangenisstraf voor krijgt.

[Voorbeelden van strafbare feiten: door rood rijden, te hard rijden, rijden onder invloed van drank of drugs, winkeldiefstal, vandalisme, zwartrijden, mishandeling, inbreken, belastingontduiking, beroving, doodslag, moord]

Bespreek de uitkomsten.

Afsluiting

Bekijk tot slot het Klokhuisfilm­pje 'Gevangenis' dat de leerlingen een beeld geeft van het leven in een gevangenis.

<https://www.hetklokhuis.nl/tv-uitzending/3842/Gevangenis>

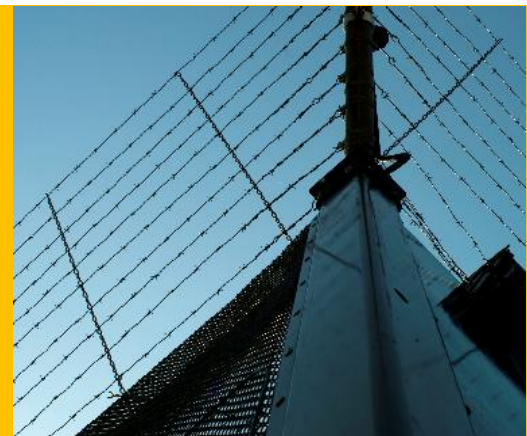
Wilt u aan deze les nog een creatieve verwerking toevoegen, ga dan door met suggestie 2. Indien u voor deze opdracht kiest, neem dan op de dag van het bezoek enkele tekeningen mee naar het museum. De rond­leider neemt de tekeningen dan als uitgangspunt voor een gesprek met de leerlingen.

Suggestie 2. De kaart van vrijheid en gevangenschap

Inleiding

Vertel dat u binnenkort met de leerlingen een bezoek zal brengen aan het Gevangenis­museum in Veenhuizen en dat u nieuwsgierig bent naar wat de leerlingen weten over gevangenis­sen en het krijgen van straf in Nederland.

Voer hierover een kort gesprek. Breng het gesprek daarna op de onderwerpen vrijheid en gevangenschap. Laat de leerlingen in groepjes van beide begrippen een omschrijving maken. Bespreek de uitkomsten.

Kern

Geef alle leerlingen een tekenpapier op A3 formaat. Laat hen een vouw maken in het midden zodat er aan iedere kant van de vouw een A4 ontstaat. Zorg dat iedere leerling beschikt over voldoende tekenmaterialen zoals potloden of stiften.

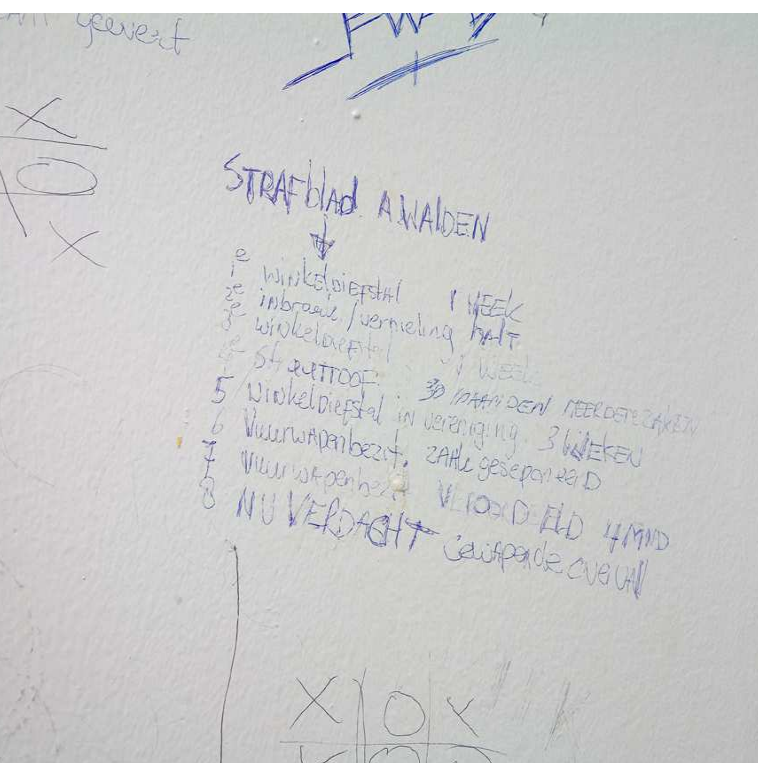
Bovenaan de linkerkant van de vouw schrijven de leerlingen het woord 'vrijheid', bovenaan de rechterkant van de vouw schrijven ze 'gevangenschap'.

Vraag de leerlingen nu na te denken over hoe een wereld van vrijheid er in hun beleving uitziet.

Ze houden hun gedachten voor zichzelf.

Vraag de leerlingen die wereld in hun gedachten zo levendig mogelijk te maken. Help hen op weg met de volgende vragen:

- Wat kun je in de wereld van vrijheid doen?
- Wat voor kleuren zie je om je heen?
- Wat ruik je?
- Wat hoor je?
- Wat kun je er eten?
- Wie kom je er tegen?
- Wat voor kleren dragen de mensen?
- Hoe verplaatsen ze zich?
- Hoe voelen ze zich en hoe zie je dat?
- Hoe zien de gebouwen er uit?

Afsluiting

Geef, als alle tekeningen klaar zijn, de leerlingen de tijd om elkaars werk te bekijken. Bijvoorbeeld door alle tekeningen op de tafels te leggen en de leerlingen rond te laten lopen. Of door de tekeningen op een presentatiewand of aan een waslijn te bevestigen. Laat leerlingen die dat willen een toelichting geven bij hun tekening.

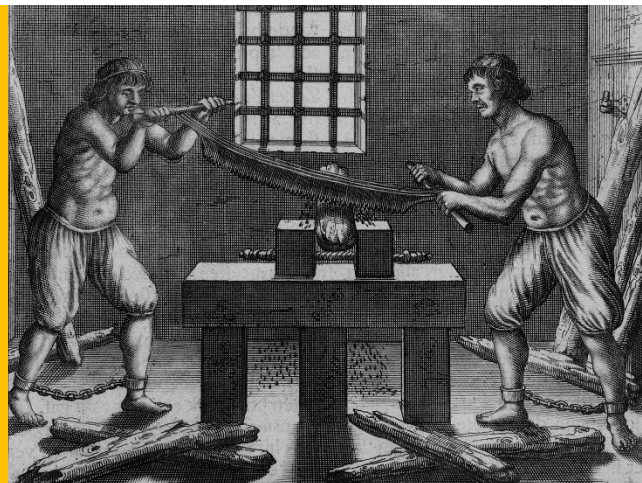
Neem op de dag van het museumbezoek enkele tekeningen mee naar het museum. De rondleider neemt de tekeningen dan als uitgangspunt voor een gesprek met de leerlingen.

Suggestie 3. De geschiedenis van het gevangeniswezen

Inleiding

Vertel dat u binnenkort met de leerlingen een bezoek zal brengen aan het Gevangenis­museum in Veenhuizen en dat u met hen het bezoek wilt voorbereiden. Vertel dat het denken over straffen en gevangenschap door de eeuwen heen is veranderd.

Vandaag de dag wordt er anders gedacht over het geven van straf dan bijvoorbeeld vierhonderd jaar geleden. Ook de manier waarop er met gevangenen wordt omgegaan is anders dan vroeger. Wat er in de loop der tijd is veranderd gaan de leerlingen zelf ontdekken.

Kern

Introduceer het personage Jannes. Jannes heeft vaak pech. Het geluk rolt nooit zijn kant op. Hij heeft snel ruzie en daarom lukt hem maar niet om werk te vinden. Daardoor zit hij altijd krap bij kas. Nu heeft Jannes iets gestolen uit een winkel en weer heeft hij pech want hij wordt betrapt. Welke straf krijgt Jannes?

Laat de leerlingen kort reageren. Wat vinden zij een passende straf voor dit delict? Leg uit dat het denken over straf door de eeuwen heen is veranderd. Vertel dat de leerlingen gaan uitzoeken welke straf Jannes gekregen zou hebben in een bepaalde periode in de geschiedenis.

Verdeel de klas in groepjes van maximaal vier leerlingen. Geef ieder groepje een eigen tijdvak. Op de website van het Gevangenis­museum vinden de leerlingen de benodigde informatie over dit tijdvak: <https://www.gevangenis­museum.nl/scholen/spreekbeurt-en-werkstuk/>

Het geeft niet als meerdere groepjes hetzelfde tijdvak krijgen, zorg er wel voor dat alle tijdvakken aan bod komen. Geef de leerlingen ongeveer twintig minuten de tijd om de informatie te vinden.

Welke straf krijgt Jannes in...

1600? Kijk bij: Lijfstraffen en het tuchthuis
Antwoord: Jannes krijgt een lijfstraf uitgevoerd door een beul of een werkstraf in een tuchthuis.

1880? Kijk bij: Veenhuizen
Antwoord: Jannes krijgt een door de rechter opgelegde straf, uit te zitten in de strafkolonie Veenhuizen

1930? Kijk bij: Eenzame opsluiting
Antwoord: Jannes wordt eenzaam opgesloten.

1990? Kijk bij: Geschiedenis van straf van 1940 tot nu
Antwoord: Jannes gaat naar een halfopen gevangenis.

Afsluiting

Bespreek de uitkomsten klassikaal. Behandel de jaartallen in chronologische volgorde. Laat de leerlingen aan het eind van de les kort samenvatten wat er in de loop der tijd veranderd is in het denken over straf en gevangenschap.